

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. Difficultates aduersus doctrinam superiorem refelluntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

CAPVT II.

*Difficultates aduersus doctrinam superiorem
refelluntur.*

7 **A**duersus primam, & secundam assertionem nostram sunt plerique Thomistae, cum Caiet. & Soto: sunt etiam multi Scotistae: Item P. Hurt. d. 1. log. à §. 27. P. Rodericus d. 2. log. l. 3. P. Amicus tractat. 1. ergo §. dubit. 2. P. Compton. disp. 3. log. sect. 1. & 2. Hi omnes negant voces esse obiectum proprium, aut formale Dialecticae etiam inadaequatum, & parziale: eorum autem opinio hisce potest argumentis robotari. Si Dialectica haberet pro obiecto formali, & proprio voces, maxime, quia ad dispositionem artificiosam vocum, siue, quod eodem recidit, ad vocaliter definiendum, diuidendum, enunciandum, & argumentandum dirigeret, atque instrueret: at directiua esse potest ad dispositionem artificiosam vocalem supradictam, ministerio, & iunamine solius Grammaticae, absque eo quod ipsa voces velut obiectum formale, & proprium respiciat, eas igitur ita non respicit. Maior probatur, nam eapropter logica attingit velut obiectum formale, & proprium actus intellectus, quoniam ad dispositionem artificiosam mentalem, videlicet mentalem definitionem, diuisionem, & argumentationem intellectum instruit, & dirigit: Item non alia de causa scientia moralis habet loco obiecti formalis, & proprii actus voluntatis, nisi quia ad eorum rectitudinem, & honestatem dirigit, ac veluti manu ducit. Minor argumenti videtur perspicua: hoc enim ipso, quod quis cognoscat has voces *homo est animal rationale* significare hominem verè esse animal rationale, siue (quod iuxta est) definitionem hominis, sciet utique vocaliter, hominem definire; At earum vocum significationem non per dialecticam, sed per grammaticam dignoscit; quid enim vnaquaeque vox latina significet, & an hominem, vel equum, animal rationale, vel irrationale, Grammaticorum proprium esse, nemo non fateatur. Quin igitur dialectica ipsa, sed sola grammatica voces, earumque significationem intueatur, ad vocaliter definiendum, aut argumentandum quiuus instrui poterit.

8 Verum nihil erit hoc argumento sublestitius, modo distinguatur duplex vocum significatio, altera grammaticalis, altera dialectica: significatio grammaticalis est illa, qua aliquae voces hominem v. g. esse animal rationale significant: significatio dialectica est, qua eademmet voces definitionem hominis significant, hoc ipso, quod hominem esse animal rationale exprimant: Prior significatio est obiectum formale, & proprium grammaticae; Ceterum posterior significatio soli dialecticae formaliter & proprie obicitur. Quocirca, cum nequeat quis instrui ad vocaliter definiendum hominem, quin sciat voces aliquas significare, & exprimere internam, & obiectiuam definitionem hominis, talem autem significationem, nisi per logicam docentem, vtememve non calleat, profecto nullus dirigí, & informari poterit ad vocaliter definiendum vi grammaticae, & dialecticae, quin haec voces formaliter respiciat: vnde permixta maiori propositione argumenti, eius minor est neganda; minoris verò probatio idcirco nullius est momenti, quod non distinguat praedictam duplicem significationem vocum, sed perinde esse putet voces aliquas significare hominem esse animal rationale, ac eandem

significare definitionem hominis; quantum tamen intersit inter eas significationes, experimento ipso liquet, grammaticus enim audiens has voces latinas, *homo est animal rationale*, eas significare hominem reuera esse animal rationale illico intelliget, ceterum, an tales voces eo ipso significant definitionem hominis, id omnino ignorabit, nec vllam eius rationem reddere poterit: altera igitur earum significationum est diuersa ab altera, siquidem vna comprehendí potest, altera latente: adeoque grammatica non attinget necessaria ratione vtramque, sicuti in argumento assumitur, sed vnam ipsa, & aliam dialectica: haec igitur sine consideratione vocum directiua esse nequit ad earum artificiosam dispositionem, vt diximus. Confirmatur, & explicatur: In Sacramento confessionis, haec verba, *ego te absoluo à peccatis tuis*, quae, vt definitum est in Concilio Florentino, sunt eius forma, duplicem habent significationem, alteram proficiscentem à sola hominum institutione, per quam significatur absolutio peccatorum, non tamen fit: prouenientem à sola institutione Christi, quae peccatorum munditiam significat, & praestat: Harum autem significationum altera ad grammaticam, altera vero ad fidem, & theologiam attinet. Similiter ergo in praesentiarum, &c.

9 Secundum argumentum contra duas priores assertiones nostras sic se habet. Si quis actus dialecticae voces formaliter & proprie attingeret, praesertim hic, aut alius similis; *terminus vocalis est extremum propositionis vocalis*: Sed hic actus non est purè dialecticus; dialectica igitur per actus sibi proprios non attingit formaliter voces: adeoque haec eius non sunt obiectum formale, & proprium. Maior est nostra: minor suadetur: Actus ille ex principiis dialecticis, & grammaticis infertur, nec igitur grammaticus, nec dialecticus est, sed mixti generis, non secus, ac conclusio deducta ex duobus praemissis, quarum altera sit actus fidei, & altera actus scientiae, nec est actus fidei, nec actus scientiae naturalis, sed potius actus mixtus, siue conclusio theologica. Antecedens proximi enthymematis probatur: Ex his duobus actibus *terminus mentalis est extremum propositionis mentalis, sed terminus vocalis est qui significat terminum mentalem, siue terminum absolute dictum, & simpliciter sumptum*, ex his, inquam, infertur tertius ille: ergo *terminus vocalis est qui significat extremum propositionis mentalis, siue, quod aequiualeat, est extremum propositionis vocalis*: Haec enim duo in idem recidunt, significare nimirum extremum propositionis mentalis, & vocem ita significatiuam esse extremum propositionis vocalis: Tum sic: prior horum duum actuum est purè dialecticus, vt aperte constat, posterior autem est purè grammaticus, & non dialecticus; vti enim absque dialectica cuius exploratum est, hominem scriptum esse scripturam hominis representatiuam, & hominem pictum esse picturam hominis, & hominem vocalem esse vocem hominis significatiuam, ita nemo erit quantumlibet dialecticae ignarus, qui ignoret tamen terminum vocalem esse qui significet, id, quod re ipsa, & in mente terminus est, siue esse vocem termini mentalis & simpliciter sumpti significatiuam: actus igitur, per quem hoc cognoscitur mere grammaticus est: adeoque actus ille initio huius numeri positus deducitur ex duobus, quorum alter duntaxat dialecticus, & alter grammaticus sit, quod erat probandum.

10 Multa dicuntur in hoc argumento satis incerta, atque dubiosa: Quod enim conclusio theologica non sit

sit verè, ac propriè scientia more alterius præmissæ, unde efficitur, adeo constans non est inter Theologos, quorum plures id negant, vt refert P. Vasquez tom. 1. in 1. p. quest. 1. art. 2. disput. 4. per totam: Item illud non constat hunc actum, *terminus vocalis*, est extremum propositionis vocalis, deduci, & concludi ex duplici præmissa, altera dialectica, & altera grammatica: Hæc namque præmissa *terminus vocalis est qui significat terminum mentalem*, quæ quidem grāmāticalis supponitur, fortassis eiusmodi non est, sed potius dialectica: Quotus enim quisque grāmāticus, tametsi eius facultatis probè gnarus sit, interrogatus tamen de natura termini vocalis respondebit, scietve, eum esse, qui significat terminum mentalem, siue terminum simpliciter sumptum: Hoc igitur scire forsitan solius dialectici est, licet etenim sine præsidio dialecticæ facultatis dignosci possit, & comprehendere hominem pictum, scriptum, aut vocalem esse picturam, scripturam aut vocem hominis representationem, alia tamen est ratio *termini vocalis*: Cum enim huiusmodi vocula complexa duntaxat visitata sit inter dialecticos horum tantum erit proprium; quod ea significet, & an sit signum termini mentalis perceptum, & exploratum habere: occasione etiam horum duorum, quæ in dubium reuocauimus, alia in argumento contrario intermiscetur, censuram merentia, quibus tamen omisissis dicimus, tametsi actus hic: *terminus vocalis est extremum propositionis vocalis* ex vna præmissa dialectica, & altera grammatica inferatur, eum tamen verè, & merè dialecticum esse posse, & debere: sicut enim conclusio theologica infertur etiam ex principiis euidentibus aliarum scientiarum naturalium, & tamen eiusmodi conclusio non est vllo modo scientiæ naturalis, sicut altera præmissa, ex qua infertur, sed Theologiæ, & alterius speciei, ita etiam prædictus actus tametsi deriuetur ex præmissa aliqua grammatica, non propterea grammaticalis vllatenus erit: exemplum ergo conclusionis theologice ab aduersariis adductum tametsi verum sit, eis tamen parum, aut nihil fauet. Confirmatur & declaratur: conclusiones propriè vniuscuiusque scientiæ deducuntur ex principiis aliarum, quæ est omnium subalternatio inferius explicanda, v.g. conclusiones physice ex principiis metaphysicis, & metaphysicæ ex principiis physicis & ex vtriusque conclusiones dialecticæ, & è conuerso: Nihilominus conclusio physica, etsi deducta ex aliquo principio non physico, purè tamen ac propriè physica est, & similiter conclusio metaphysica, & cuiusvis scientiæ quamquam ex alieno principio collecta, sui tamen iuris, ac facultatis manet, quamuis ergo supradictus actus, nempe terminus vocalis est extremum propositionis vocalis, originem trahat ex aliqua præmissa grammatica, non propterea quadantenus grammaticalis, sed potius purè dialecticus erit.

At quæres, cur conclusio theologica ex præmissa fidei, & præmissa scientifica originem ducens, nec est actus fidei, nec actus scientiæ, neutriusque præmissæ naturam omnino imitatur, præfatus verò actus, quo de agimus, alteram præmissam amulat, & more illius dialecticus euadit, non autem grammaticus instar alterius: præsertim cum si alterutrum debet sequi, magis sit, vt debiliorem, peioremque sequatur, adeoque eam, quæ propria est grammaticæ: denominatio enim, & conclusio sequitur debiliorem partem, vt est in veteri paremia. Responso est in promptu: namque conclusio theologica non deducitur solum ex præmissis

P. R. Lyncei Philosophia Tom. I.

euidentibus, & naturaliter notis, ac exploratis, sicut ad scientiam propriè sumptam oportet: nec etiam innititur proximè diuino testimonio, vt ad fidem requiritur, sed ipsi articulo fidei, quem credimus. Vnde eiusmodi conclusio, nec fidei, nec scientiæ censi debet, vt explicat P. Vasquez vbi supra disp. 5. c. 3. n. 5. Cæterum ne actus ille, de quo disputamus sit verè, ac propriè dialecticus more alterius præmissæ, nihil est, quod prohibeat: cedo enim, quale illud sit? Hæc quidem ratio sufficiens est, ne talis actus in tertiam quandam speciem à præmissis suis distinctam euadat, sicuti euadit conclusio theologica: Cur autem vnam potius, quam alteram, & cur debiliorem præmissam, scilicet grammaticalem non sequatur, vltiorem postulat explicationem: Dicendum breuiter, propterea talem actum non sequi debiliorem partem, nec grammaticalem euadere, sed potius dialecticum, quia ad finem dialecticæ, non vero grammaticæ confert: quid enim grammatici interest scire, quod terminus vocalis sit extremum propositionis vocalis, dialectici tamen id plurimum refert: ita enim scit, quid sit materia propositionis vocalis, ad eamque assequendam, & efficiendam expeditior reditur. Quod autem dici consuevit denominationem, & conclusionem sequi debiliorem partem, id, vt plurimum verum est, haud tamen semper, vt vel exemplo ab aduersariis adducto claret: conclusio namque theologica ex præmissa naturali, & alia supernaturali deducta, non naturalis instar debilioris præmissæ, sed supernaturalis ad modum præstantioris euadit.

Tertium aduersus nos argumentum, & confirmatio superioris sit: hic actus *definitio est actus vitalis constans genere, & differentia vitali*, non est pure dialecticus, sed partim dialecticus, & partim animasticus: tum quia ex vtriusque scientiæ principiis deductus: tum etiam quia æquiualeat his duobus actibus *definitio est actus vitalis, definitio constat genere, & differentia*, quorum alter dialecticus, alter animasticus est: tum demum, quia si alterutrum tantum affirmaret, esset alterutrum duntaxat scientiæ, igitur cum affirmet vtrumque, vtriusque censendus; tunc vltra: actus ille non est pure dialecticus, similiter ergo hic actus, definitio vocalis constat genere, & differentia vocali, non erit pure dialecticus, adeoque nullas voces formaliter attingens ad dialecticam præcise attingebit; consequentia est in propatulo; si quidem differentia vocalis plus definitioni in comuni superaddit, quam vitalitas, cum altera tantum ratione, altera realiter ab eâ distinguatur: quare si vitalitas definitionem contrahens eam à dialectica propriè, & pure sumpta ablegat, id potiori iure de vocalitate dicendum. Solutio superioris argumenti, huius etiam difficultatem eleuat: namque hic actus *definitio est actus vitalis constans genere, & differentia vitali*, propterea non est pure dialecticus, sed partim animasticus, quatenus nimirum definitionis vitalitatem attingit, quia eatenus ad finem dialecticæ neutiquam confert, vt enim dialectus definiat, ac naturam rei assequatur, quid eius interest scire, an, aut qua ratione definitio est vitalis. Cæterum hic actus *definitio vocalis constat genere, & differentia vocali* ad finem dialecticæ magnopere conducit, scilicet ad veritatis assecutionem, & ad naturas rerum mediante definitione vocali discendas, docendasque, cum non nisi vorum ministerio discamus, & doceamus. Quapropter talis actus, non solum quatenus definitionem, sed etiam quatenus vocalitatem attingit omnino dialecticus est: Quod autem vocalitas à definitione in comuni realiter distinguatur, & fal-

C sum

sum est, cum non ab illa, sed à definitione interna ita distincta sit, & etiam abs re, cum in praesentiarum non tam distinctio, quam conducentia ad finem dialecticæ attendenda sit, magis autem vocalitas, quam vitalitas definitionis ad logicæ scopum conferat.

13 Quartum argumentum aduersus duas primas assertiones capituli præcedentis. Dialectica est scientia rationalis, eamque ita appellant multi, quos citauimus cap. super. nec non etiam Scotus initio prædic. & D. Thom. initio periherm. Quidquid autem de eo vocabulo sit, de re per illud significata inter omnes constat: idcirco autem dialectica rationalis est, & dicitur, quoniam de solis actibus intellectus, siue rationis est: voces igitur non sunt eius obiectum formale, & proprium, etiam partiale. Verum respondeo, dialecticam dici, & esse rationalem, propter id, quod in rationis actus, & veritatem in eis primario relucens, veluti in finem sponte sua destinetur, adeoque præcipuos actus suos in rationis, seu mentis internum opus intendat. Cum hoc tamen coheret, quod per aliquos actus suos etiam voces attingat, in eisque non ornatum nec syntaxim, sed artificiosam dispositionem logicam consideret, ac proinde eas velut obiectum proprium ac formale respiciat: aliud enim est esse obiectum formale, aliud esse finem vltimum, præsertim extrinsecum, ut tractatu præc. attingimus. Porro instatur argumentum, tum in scientia morali, quæ quamuis ita nominetur, tamen non est de solis moribus, & affectibus nostræ voluntatis, sed etiam de vocibus externis prout videlicet earum usus rationi consonus est, & rectum mentis habitum aut parit, aut consequitur: tum etiã in Theologia, quæ etsi ita vocetur, & sit scientia de Deo, ac proinde perfectissimè realis, tamen quoad aliquos actus suos, est de vocibus externis, nempe verbis sacramentorum, & verbis scripturæ, ac fidei, idque propriè, & formaliter. Rursus secundo respondeo, etiam si dialectica dicatur scientia rationalis, propterea, quod sit de solis rationis actibus, eam nihilominus esse posse de vocibus propriè, & formaliter, quoniam ratio alia est interna, alia externa, & à vocibus indistincta, teste Damasc. lib. 2. fidei c. 21. *ratio diducitur in internam, & enuntiatam, prolataque. Est autem interna ratio, motio animæ in cogitatione, consultatioque intellectu, sine ulla enuntiatione: prolata vero ratio in voce, & iis, quæ differunt, operationem habet: id est per linguam & os prolata oratio est.* Hactenus ille.

14 Quintum aduersus nos argumentum. Ita se habet logica respectu vocum, quemadmodum Mathematica respectu sphaeræ lignæ, & Medicina contemplatione hominis anatomici: sicut enim mathematicos professor, quia nequit sphaeram cælestem communis videre aut attingere, utitur sphaera lignea, qua illam sibi, & aliis declarat, & medicus propter similem indigentiam utitur homine anatomico, ita dialecticus quoniam res, & conceptus interiores immediate, ut aiunt, in lucem proferre nequit, eorum loco substituit voces, iisque utitur. Qua igitur ratio-
ne sphaera lignea non est obiectum formale, & proprium Mathematicæ, aut homo anatomicus Medicinæ, eadem profectò voces non erunt obiectum proprium ac formale dialecticæ, sed solius græmaticæ, aut rhetoricæ, aut Poeticæ. Respondeo sphaeram ligneam etiam esse obiectum formale, ac proprium partiale tamen, & minus principale mathematicæ facultatis, quoad eam eius partem, quæ astrologia nuncupatur; quidni vero: cum per aliquos actus suos eam formaliter, ac vere attingat, ut ubi eam dicit esse

corpus solidum, ligneum, ex cuius medio puncto omnes lineæ ad extrema ductæ, sunt æquales: item eam in vndecim sphaeras ligneas diuisam esse oportere, duodecim signa lignea instar cælestium continere, & multa alia similia quæ ad astrologiæ scientiam perfectè assequendam haud parum momenti habet.

15 Sextum aduersus nos argumentum: Non magis voces sunt signa, & imagines conceptuum, quibus substituuntur, quam conceptus rerum, quibus subrogantur: scientia autem, quæ agit de rebus, Physica v.g. non habet pro obiecto formali, ac proprio etiam inadæquato conceptus; hi enim ad scientiam animalem, aut ad dialecticam alia, atque alia ratione spectant, non tamen ad Physicam rebus tantum corporis intentam. Pari ergo ratione scientia, quæ est de conceptibus, eorumque artificiosa, & logica dispositione, non erit de vocibus veluti obiecto proprio, & formali. Quæ utrinque disparitas? Magna certè: namque vocum externarum artificiosa, ac multiplex dispositio ad finem dialecticæ assequendum, veritatèq; discendâ docendâque, maximopere conducit, ut sepe ostensum manet: nil ergo mirum, si dialecticæ propriè & formaliter obiciantur voces, quantumlibet signa tantum conceptuum, de quibus est potissimum dialectica facultas. Caterum ad perfectam notitiam, & comprehensionem rerum, parum, aut nihil attinet scire, quænam sit natura conceptuum, quibus significantur. Etsi enim in cognitiones meas non reflectam, in cognitiones, inquam, quibus compositionem ignis v.g. indago, haud propterea deerit mihi aliquid eorum, quæ ad eiusmodi compositionem perfectè assequendam vtilia, aut necessaria sunt; id, quod ipsum argumentum supponit, alias nullius momenti futurum. Quamobrem non est, quod scientiæ de rebus earum conceptus propriè, & formaliter obiciantur. Adicio, scientiæ de rebus, quæ illacunque sit, conceptus etiam quadantenus obici: scientia enim realis Physica v.g. in vestibulo suo, discit, quid ipsa sit? an scientia? an speculatiua, vel practica? in quod obiectum feratur? semetipsam ergo, adeoque conceptus considerat; longe tamen aliter, multoque parcius, quam Dialectica voces, ut hæc solutio cum priore cohereat.

16 Septimū aduersus nostram sententiā argumentum sic se habet: Quemadmodum Logica, alia est mentalis, alia vocalis, ita similiter Physica, Metaphysica, Mathematica, Iurisprudentia, & quævis alia disciplina, alia est mentalis, alia vocalis. At huiusmodi scientiæ non curant de vocibus, easque velut obiectum proprium, & formale sibi non vendicant. Similiter ergo voces erunt extra curam, & considerationem Dialecticæ, quantumcunque ea non solum mentalis, sed etiam vocalis sit, ac dicatur. Quocirca sicut Physica vocalis v.g. talis vocatur, non, quod voces consideret, sed, quod sit ipsa vocum series, & collectio, quibus scientia de solis rebus sensibilibus exprimitur, ita similiter Logica vocalis non erit scientia, aut Logica quædam de vocibus, sed potius voces ipsæ, quibus scientia de solis conceptibus, ac vera Logica significatur, exteriorque proferitur. Largior in primis argumento, Physicam v.g. aut Metaphysicam vocalem ita dici, quia vocibus exprimitur, non verò quia voces exprimit, & considerat. Quod tamen vtroque nomine Dialectica dicatur vocalis, rationes supra c. præ. propositæ satis persuadent: Respondeo 2. multo quidem verisimilius mihi videri physicam, metaphysicam, omnemque scientiam realem esse quadantenus de vocibus. Omnis enim facultas habet voces quasdam proprias, & sibi tantum

tantum familiares: harum autem explicatio non, nisi ad ipsam propriè, ac formaliter pertinet. Quod luculenter expressum habemus in Gorgia Platonis, in hac verba valde notanda; *nonne Medicina, de qua modo dicebamus, efficit, ut curationem agrotantium, & intelligere, & differere etiam de ea queamus? & Medicina igitur, ut apparet, circa sermones versatur, eos vide qui ad morbos spectant: Nonne Gymnastica circa sermones est de bona, malae corporis habitudine: Atqui & alia artes, ô Gorgia, eadem ratione se habent: Qualibet enim earum versatur, circa sermones eos, qui ea de re habentur, in qua ipsa occupari solet.*

17

Octava ratio contra duas primas assertiones nostras ita instaurari solet: si logica respiceret voces, nostra logica esset diuersa à logica Aristotelica, pro diuersitate idiomatis, quo vtraque est tradita; quo pacto grammatica multiplex est & varia pro varietate idiomatum, nimirum, quia voces respicit. Consequens est falsum, & quod nullus Peripateticorum admittat, quando omnes non aliam logicam, quam Aristotelem se docere profitentur. Confirmatur, & declaratur: propterea sunt diuersa idiomata apud diuersas gentes, sunt etiam apud eas, diuersae speciei voces: quis enim neget, hanc vocem latinam, *homo*, & hanc graecam *antropos* plus differre, quam duos homines, esseque inter se reuera dissimiles, tamen similes, eandemque significationem habere? si ergo voces sunt obiectum proprium, & formale Dialecticae, innumerabuntur Dialecticae, sicut sunt innumerabuntur nationes, & linguae: variato enim obiecto formali Dialecticae, haec nequit non variari; cuiuslibet autem gentis Dialectica respicit formaliter voces eius gentis proprias, diuersasque à vocibus cuiusvis alterius: respicit ergo obiectum formale diuersum ab eo, quod aliarum gentium Dialectica intuetur.

18

Verum, etsi nostra Dialectica diuersa sit penes obiectum partiale ab Aristotelica; Item, etsi propterea sunt innumerabuntur linguae, sunt etiam innumerabuntur logicae vocales, & minus principales, quid inde? Quod enim nostra logica cum Aristotelica vna dicatur, id intelligendum est quoad obiectum attributionis, & praecipua attributa. Rursus quod apud tot gentes vna tantum sit logica, id etiam accipiendum est, non de logica vocali, sed de mentali quae circa actus intellectus omnibus communes versatur, ad eorumque veritatem destinatur.

Præterea secundò, qui modos, adeoque conceptus vnius hominis diuersos speciei logica censent ab iis, qui alteri cuius insunt, hi quidem parum erunt solliciti de vnitatem logicæ nostræ, & Aristotelicæ; vnius gentis, & alterius. Vltèrius tertio qui in vno, eodemque homine tot logicas multiplicat, quot in ipsa logica habitus partiales agnoscunt, hi etiam nihil pensi habebunt, si in diuersarum gentium hominibus diuersae logicae vocales, partialesque reperiuntur. Postremo, in hac voce, *homo* (cæterarum autem par est ratio) distingui quidem potest, ac debet eius entitas materialis, ac particularis, per certos, ac destinatos casus inflexa, destinatis etiam elementis constans, aliisque eiuscemodi indiuiduationibus affecta, porro etiam ratio communis vocis ex instituto significans speciem, definitum, vniuersale, aut quidpiam simile. Hæc posterior ratio est eiusdem speciei, omninoque vna inter quasunque gentes, quibus ille cumque, & quantumuis diuersis idiomatis vtantur, & hominem, aliisque res expriment: ea autem sola consideratur à logica, eiusque obiectum formale est, haud ergo logica penes obiectum formale diuersa erit apud diuersas gentes, aut apud innumeras infinitas multiplex. Illa verò prior, ac particularis ratio apud va-

R.P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

rias nationes variat, vt dixi, tum elementis, seu literis, tum etiam prolatione, ac tono. Quæ orientales sunt, teste Chassanæo in catalogo gloriae mundi duodecima parte, consideratione vigesima secunda, in gutture verba collidunt, sicut, Hebræi, & Syri; quæ mediterraneæ sunt, sermones proferunt in palato veluti Græci, & Asiatici: Occidentales verò in dentibus verba frangunt, sicut Hispani, & Itali: Septentrionales verba faciunt, in pectore, vt Germani, & eis finitimi. Hinc etiam vulgò dicitur eodem Chassanæo teste Itali caprisant, Alemanni vlulant, Galli cantant, & Angli iubilant: Cæterum tota hæc diuersitas materialis vocum, & prolationum præter Dialecticam est, eique formaliter non obicitur: Proinde necesse non est, vt quemadmodum olim linguæ præ numero & multiplicitate confusæ sunt, ita etiam Dialectica nostra in infinitam quandam confusionem ac numerositatem abeat.

19

Postremæ assertioni nostræ, qua statuimus voces non esse obiectum vnicum, & adequatum Dialecticæ, nisi fortassis Aureolum supra citatum refragari video neminem alium antiquorum. Quamuis enim Ochamus Gabriel, Gregor. & reliqui nominales ei credantur aduersari, vt refert P. Hurt disput. 1. logicæ, sect. 3. cæterum luce clarius est, illos à reliquis hac in re nequitiam dissentire. Censent enim, vniuersalia, quæ iuxta ipsos, & omnes sunt obiecta formalia Dialecticæ, non tantum in vocibus, sed multo maxime in conceptibus internis sita esse. Ita Gabriel (vt alios breuitatis ergo omitam) in primum dist. 2. quæst. 8. prope finem: *videtur secunda opinio probabilior, quod vniuersale est conceptus mentis, id est actus cognoscendi, qui est vera qualitas in anima, & res singularis, significans vniuersè plura singularia æque primo negatiue naturaliter proprie; quorum singularium est naturalis similitudo non in existendo, sed in representando: propter quod dici potest fictum, similitudo, imago, vel pictura rei etiam obiectum cognitum, sed non in seipso, sed in alio conceptu reflexo. Est etiam vniuersale vox, vel scriptum, aut quodcumque aliud signum ex institutione vel voluntario vsu significans plura singularia vniuersè, & statim addit, & secundum hunc modum omnia faciliter possunt solui, & intelligi, quam opinionem in sequentibus prosequi propono, sicut & Doctor (puta Ochamus) quodlibeto. 3. quæst. 2. eam acceptat. Qui ergo dicunt iuxta hos auctores, cuncta, de quibus disseritur in Dialectica nomina solum, & voces esse eosque propterea Nominalium appellationem iure subiisse, non leuem eis calumniam irrogant.*

20

Enimverò alij alijs de causis meritò eos ita appellatos, ac notatos censent: nimirum, quia familiare ipsis est, varias & peregrinas nominum significationes comminisci; vt sic quamuis difficultatem propositam effugiant, eamque aliquatenus explicent: Hinc sequi aiunt eos à cæteris multoties diffidere, non rebus, sed solis verbis, & signis à se pro libito adinuentis: Quocirca eos communem aliorum Philosophiam ac Theologiam inuitatis nominum velaminibus rectam, haud raro suffurari, eamque veluti nouam, ac propriam vendicare; vt in Okamo, & asseclis reuixisse, credas Zenonem, & antiquos Stoicos, de quibus Cicero lib. 3. de finibus ex omnibus Philosophis Stoici plurima nominauerunt: Zeno quoque eorum princeps non tam rerum inuentor fuit, quam nonorum verborum. De iisdem etiam idem Cicero lib. 5. de finibus Stoici restant, hi quidem non vnum aliquod, aut alterum à nobis sed totam ad se nostram philosophiam transferunt: atque vt reliqui fures earum rerum, quis ceperrunt signa commutant, sic illi vt nostris sententiis, vt suis viceren-

C 2

147

tur nomina tanquam rerum notas mutauerunt. Hos autem Nominales, nouo que Stoicos si quando à cæteris re dissentiant parum vrgeri posse testimoniis Aristotelis, vel PP. aut Scripturæ, vtpote quæ statim eludunt, ac finitè interpretantur cõfictis more suo variis nominum significationibus; Quin etiam, quod olim reprehendebat Clemens Alex. lib. 7. Strom. eligentes ea, quæ dicta sunt ambigua tradunt ad proprias opiniones, paucas voces passim carpentes non id considerantes, quod ex ipsis significatur, sed ipsa nuda dictione videntes. Nam in omnibus fere dictis, quæ adducunt, inueniunt ipsos sola nomina attendentes, vt qui mutent significata, neque quemadmodum dicantur, cognoscant, neque iis, quas afferunt allegationibus, ita vt earum natura postulat vtantur. Veritas autem non inuenitur in eo quod transferant significata, sic enim omnem conuenientiam veram veritatem. Quos à priori censura vendicauit, vti nam ab hac posteriori, quæ grauior est, omnino vindicare possem: hanc autem prouinciam difficilem video, adeoque fateor, quod etiam in confesso habet P. Vázquez tom. 1. in 1. part. quæst. 12. art. 8. d. 5. cap. 3. initio, eos haud raro nominibus ita abuti, vt vel noua obtundant, vel antiqua ad nouos, & inusitados sensus detorqueant. Verum ne hic abusus in eis perpetuus est, adeo frequens, vt aliqui calumniandi studio vulgant; & quantus quantus sit, eum propter, tam acerbe habendi non sunt, vtpote quia alias in scriptis suis summam claritatem, & subtilitatem attendunt.

20 Ne tamen obliuiscamur ad metam tendere, longè ex pariemur equis, videamus an quàm autoritate, tam etiam ratione solida destituta sit eorum opinio, qui tertiæ assertioni nostræ dissentiant, & in solis vocibus dialecticum occupari existimant. Obicitur primo, logicam dici à logo: logos autem græcis id est quod latinis sermo, siue verborum series quædam, atque contextus; Logica ergo à verbis siue vocibus dicitur, adeoque de eis solis est: sed in primis logica dicitur præcipuè non à logo, siue sermone vocali, & externo, sed à sermone mentali, vt docent Isidorus lib. 2. etymolog. c. 22. Thom. initio Perihermen. & post. Scotus init. prædicab. Auerſa qu. 1. log. ser. 1. paulò ante medium, Hurtadus dist. 1. log. serm. 3. Quanquam etiam à sermone externo logica dicetur non solum secundario, quod non diffitemur, sed etiam primario, non tamen propterea ea de solis verbis, seu vocibus externis esse deberet; namque, vt superius exposuimus latiùs, Theologia quæ de solo Deo non est, à Deo tamen nomenclaturam suam habet: & scientia moralis, etsi non de solis moribus sit, sed multa etiam de obiecto morum, & affectuum nostrorum tractet, tamen à moribus appellationem accipit.

21 Obiici etiam solet. Quidquid dialectici negotij est, reducit vel ad prædicabilia; & hæc sunt voces, vnde opus Porphyrij de prædicabilibus eiusque Isagogæ, vulgò dici solet tractatus de quinque vocibus, vt videre est apud Sotum initio prædicabiliũ & alios: vel ad prædicamenta; & hæc non sunt obiectum formale logicæ, nisi prout subsunt vocibus, & per eas exprimentur: quare tractatus Aristotelæus de prædicam. incipit ab vniuocis, & æquiuiocis: prædicamenta autem esse obiectum formale dialecticæ duntaxat prout subiacent vocibus, est has potius, quam illa dialecticæ formaliter obiici: vel ad nomen, verbum, orationem, & reliqua signa, de quibus in lib. Periherm. & huiusmodi voces quidem esse certum: vel ad modum sciendi, & definitionem, diuisionem, argumentationem, in quas dissecatur, de quibus tum in lib. Periherm. tum etiam in lib.

de prior. ac post. resolutione; hæc autem omnia nil nisi voces esse exploratum: modus enim sciendi finitur oratio ignoti manifestatiua; oratio autem vocibus cohæret: definitio etiam, diuisiõ, argumentatio ita finiuntur, vt per orationem veluti per genus iuxta aliquos, iuxta alios verò per modum sciendi tanquam per genus explicentur, quod autem cunquæ rationem generis obtineat, eodem res redit. Porro hæc quæ recensuimus, & non alia ad dialecticam spectant; nihil ergo ad illam præterquam voces propriè ac formaliter attinet.

22 Verum hæc inductio ex Aureolo fermè desumpta parum habet momenti: prædicabilia enim de quibus agit dialectica non sunt voces, sed potissimum conceptus mentis: quod autem tractatus de iis institui solitus, ab aliquibus vocetur tractatus de quinque vocibus, vel abusus est, vel certè de vocibus internis, & fusè sumptis sermo est. Prædicamenta quoque non spectant ad dialecticam præcisè prout vocibus subsunt, sed vel secundum se, vel prout mentis actibus obijacent adeoque res ipsæ & non solæ voces sunt obiectum formale tractatus de prædicam. Qui quod inchoet ab vniuocis, & æquiuiocis parum refert, namque etiam physica v. g. incipit à semetipsa, suæque natura, & tendentia essentiali, eamque exactè discuti; quis tamè hinc inferat, eam nisi de seipsa non esse, in aliudque obiectum formale neutiquam ferri? Nomina etiam & verba, ac signa non solum externa sed etiam interna, non abusu, sed propriè talia communiter agnoscunt Theologi, vbi de verbo diuino, & secunda persona triados differunt; ex hoc ergo non est, quod solæ voces ad dialecticam formaliter pertineant. Tandem oratio propriè dicta siue sermo, aut logos, non tantum in ore ac voce sed etiam in mente regeitur, vt censent præter alios ij authores, quos nuper laudauimus, cum de derivatione, siue ethymologicæ, atque causæ, quam propter ita appellatur, sermo nobis esset. Quanquam ergo modus sciendi, & definitio, diuisiõ, & argumentatio, in quas dissecatur ita instituta sint, vt per orationem proximè, aut remotè explicentur ac definiantur: haud propterea dialectica de eis disceptans, solas in eis voces respiciet.

23 Obiici tertio ac postremo potest iuxta eos authores, quos cap. præcedenti longo censu retulimus, dialecticam, & rhetoricam duntaxat differre ex modo tendendi, non verò ex obiecto, sicut ergo rhetorica solas voces, sic etiam dialectica eas solas respicit, aliàs si hæc quidpiam aliud nempe res, aut conceptus internos, non verò illa intueretur, vtraque haud dubiè etiam penes obiectum inuicem dissideret. Sed occurrendum; supradictos authores aut duntaxat obiectum inadæquatum vtrique facultati commune statuisse, cum quo cohæret, quod logica in aliud quam voces incumbat, aut certè sermonem habuisse de sola logica vocali, quam etiam nos nil nisi voces formaliter respicere, atque, vt Fabius supra loquitur, in eis totam positam esse vltro fatemur.

CAPVT III.

An & quatenus actus intellectus sint obiectum dialecticæ?

24 Quid actus intellectus saltem sint obiectum materiale dialecticæ, prout nimirum subsunt artificio logico, ab eoque velut ab aliquo formali afficiuntur, adè exploratum est, vt à nemine quem viderim in dubium reuocetur. Quod item actus intellectus non sint obiectum adæquatum, & vnicum dialecticæ,